

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian

w sprawie z urzędu

przy uczestnictwie S. K., A. R. i W. K.

o uchylenie ubezwłasnowolnienia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 maja 2008 r.,

zażalenia uczestniczki A. R.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 15 stycznia 2008 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną uczestniczki A. R. od postanowienia tego Sądu z dnia 16 października 2007 r. Wyraził pogląd, że w aktualnym stanie prawnym zwolnienie od kosztów sądowych udzielone stronie w postępowaniu rozpoznawczym nie obejmuje postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej. Skarżąca reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika powinna była prawidłowo opłacić skargę kasacyjną, a w sytuacji braku środków mogła wnieść wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym.

W zażaleniu uczestniczka wносиła o uchylenie zaskarżonego postanowienia, zarzucając w pierwszej kolejności naruszenie art. 100 ust. 2 oraz art. 3 ust. 1 pkt 3

ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm., dalej „u.k.s.c.”).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie trzeba zauważyć, że uczestniczka została zwolniona od kosztów sądowych w całości postanowieniem z dnia 4 lipca 2005 r., tj. wydanym jeszcze na gruncie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88, ze zm.). Oznaczało to, że była ona wtedy zwolniona z obowiązku ponoszenia wszelkich kosztów sądowych. Postanowienie Sądu Okręgowego, jako sądu pierwszej instancji, zostało wydane w dniu 7 maja 2007 r., a postanowienie Sądu Apelacyjnego jako sądu drugiej instancji zostało wydane w dniu 16 października 2007 r., czyli obydwaj już po wejściu w życie nie tylko ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych ale i ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 21, poz. 123).

Nie ulega wątpliwości, że uzyskane wcześniej zwolnienie od kosztów sądowych nie wygasa, lecz obowiązuje także na gruncie nowych przepisów. Błędne jest jednak zapatrywanie skarżącej, że taki stan utrzymuje się aż do czasu zakończenia postępowania w sprawie. W razie zmiany przepisów regulujących postępowanie sądowe, do jakich zalicza się przepisy dotyczące kosztów sądowych zasadą jest, że stosuje się je od chwili ich wejścia w życie także do spraw już będących w toku, chyba że ustawodawca w przepisach przejściowych postanowił inaczej.

Ustawa nowelizująca (z dnia 14 grudnia 2006 r.) zmieniła brzmienie art. 14 u.k.s.c. Uchylony został wtedy przepis art. 14 ust. 2 u.k.s.c., który stanowił, że opłatę podstawową pobiera się także od podlegających opłacie pism, wnoszonych przez stronę zwolnioną przez sąd od kosztów sądowych chyba, że ustawa stanowi inaczej. Regulacja ta weszła w życie z dniem 9 marca 2007 r.

W tej sytuacji należało odpowiedzieć jak należy rozumieć treść art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. zmieniającej ustawę o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r., który stanowi, że do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Nie ulega wątpliwości, że przedmiotowa sprawa została wszczęta przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. Kluczowe znaczenie ma przepis art. 149 ust. 1 u.k.s.c., zgodnie z którym w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji,

dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZP 124/06 (OSNC 2007, nr 6, poz. 91), wyjaśnił, że zakończenie postępowania w danej instancji - w rozumieniu art. 149 ust. 1 u.k.s.c. - następuje z chwilą wydania orzeczenia kończącego postępowanie w tej instancji. Wynika z tego, że przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 13 czerwca 1967 r., na podstawie której uczestniczka zwolniona była od konieczności ponoszenia jakiegokolwiek opłaty, obowiązywała do czasu zakończenia postępowania pierwszoinstancyjnego, tj. do dnia 7 maja 2007 r. Od tej chwili, do konsekwencji przysługującego uczestniczkę zwolnienia od kosztów, należało stosować już przepisy nowej ustawy, tj. ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. Mając na względzie, że art. 2 ustawy nowelizującej z dnia 14 grudnia 2006 r., nakazuje z kolei do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie stosować przepisy dotychczasowe, stwierdzić należy, że w omawianym przypadku zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. w ich pierwotnym brzmieniu. Zgodnie z jej art. 100 ust. 2 w ówczesnym brzmieniu, strona, której sąd przyznał całkowite zwolnienie od kosztów sądowych, ma obowiązek uiścić opłatę podstawową, o której mowa w art. 14 ustawy.

W orzecznictwie wyrażone zostało wielokrotnie już zapatrywanie, że przepisy o opłacie podstawowej mają zastosowanie do zakończenia sprawy wszczętej przed wejściem w życie ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Wnosząc zatem skargę kasacyjną strona, która działa przez profesjonalnego pełnomocnika i która została zwolniona od kosztów sądowych w sprawach wszczętych przed dniem 9 marca 2007 r. ma obowiązek bez wzywania uiścić opłatę podstawową, (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2007 r., I CZ 113/07, z dnia 11 grudnia 2007 r., II CZ 96/07, z dnia 6 marca 2008 I CZ 150/07 i z dnia 11 stycznia 2008, V CZ 115/07 wszystkie niepubl.). Uczestniczka miała więc obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej od wniesionej skargi kasacyjnej, którego nie wykonała.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje zapatrywanie, że opłata podstawowa określona w art. 14 jest opłatą w wysokości stałej w rozumieniu przepisu art. 130² § 3 k.p.c. (zob. uchwała SN z dnia 21 listopada 2006 r. III CZP 109/06, LEX nr 197685, postanowienia z dnia 9 maja 2007 r., II CZ 26/07, z dnia 9 października 2006 r., I CZ 83/06, z dnia 30 maja 2006 r., I CZ 23/06 niepubl.). Zgodnie natomiast z art. 130² § 3 k.p.c. jeżeli strona jest reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, obowiązek

uiszczenia opłaty powstaje przy wnoszeniu pisma podlegającego opłacie, bez wezwania sądu, a środki zaskarżenia, wniesione w takiej sytuacji bez uiszczenia opłat, podlegają odrzuceniu a limine. Ze względu na fakt, że wniesiona przez adwokata podlegająca opłacie w wysokości stałej skarga kasacyjna nie została należycie opłacona, zasadne było jej odrzucenie.

Zaskarżone postanowienie pomimo więc częściowo nietrafnego uzasadnienia odpowiada prawu, nawet przy podzieleniu przeważającego, w judykaturze poglądu. że zwolnienie od kosztów sądowych udzielone stronie w postępowaniu rozpoznawczym obejmuje także postępowanie wszczęte wniesieniem skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2007 r., III CZ 52/07, z dnia 21 września 2007 r. V CZ 81/07, z dnia 30 maja 2007 r., I CZ 54/07, z dnia 29 listopada 2007 r. III CZ 49/07 i z dnia 6 marca 2008 r., I CZ 144/07 - wszystkie niepublikowane).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹⁰ § 3 k.p.c.).